

MELIKA SALIHBEG BOSNAWI

PEREAT TRISTITIA / NEKA PROĐE TUGA! - MUBERA PAŠIĆ

Bismi'illâh

Ne znam je li ova pjesma (desno, kopija) napisana prije ili poslije... Poezija i ne zna za tačna datiranja. Poezija, ako je iz izvorne susptance, zadire u Bitak koji i nema datume/vremenâ, jer je On Vrijeme Sâmo kao Takvo...

Evo, jutros, nadiru iz sjećanjâ poplave bola, ali i topline, izbacujući na površinu, i potapajući, nasumice, lik moje stare razredne drugarice. Punih osam godina školske prijateljice iz naše nepreželjene Klasične gimnazije u Sarajevu (čiji ćemo natpis poslije Velike mature 1964 spaliti pred ulazom u zgradu, pjevajući: GAUDEAMUS IGITUR..., PEREAT TRISTITIA. PEREAT OSORES. PEREAT DIABOLUS!).

Evo je, s dubokim, plavim, pomalo zastrašujućim pogledom, kojim bulji u... možda

"dno

što nikad ne sustiže sebe"

kako će pisati u svojoj pjesmi "Kruženje prema Orfeju".

MUBERA PAŠIĆ, i s njom iskače namah iz sjećanja objema nam posebno drag i bliz, Michelangelo Buonarroti, kojem će ona kasnije posvetiti mnogo pjesama, a ja gledat originale i Pietu, i mrzit kritičare umjetnosti, i filozofiju normale.

I, evo ga, s Kiparom kojeg kao i druge velike, kao i Muberu, proganjaše vlastiti genij, evo našeg najpopularnijeg profesora, najprije Likovnog, a kasnije Historije umjetnosti, Bore Mihačevića (s pismom kojem otvaram svoju knjigu likovnih eseja "Vlasnik vremena", koja je kao i njezin autor i dandanile, najnovija je vijest, pohranjena u državnu grobnicu svakog režimskog srama i stida, pod pečatom Strogo.Pov.).

A u potiljku, evo naše neožaljene profesorice Anke Žuljić, koja je u objema nama već zarana prepoznala pjesnikinje/pisce, i svaku ponaosob diskretno, kako to umni umiju, podržavala.

I na kraju, obujmljujuć (ko heklan ceker sav u baklava-rupama ali iz kojeg nekim čudom niko i ništa ne ispada) naš razrednik Cuker (Šećerkadić). Kojeg smo dovodili u pred-infarktno stanje, a on bi se, nakon što u zbornici nakratko odboluje, opet vraćao pun najveće blagosti koju sam ikad vidjela u svome životu, poklonjene nečijoj tuđoj, a opet njegovoj djeci. Bio je s nama punih osam godina, zajedno sa svojim globusom koji bi pred njim unosio u našu učionicu čitavu Zemaljsku kuglu. Danas svubutum u plamenu!

Napisala je klasičarka (u svòm značenju riječi) Mubera mnogo pjesama, kojem ni jedan atribut nije dostatan da ih pravedno definira. Sjajne,

velike, duboke... ovakve... onakve... samo su kritičarske fraze za školsku upotrebu. Napisala... i sve ih stavila u IZLOG, ili: ono što je (nama sa Balkana) ispričala glasnica neviđenih slika, pjesnikinja Mubera Pašić...

Evo sam je i malo posudila i malo reinterpetirala sa 35. strane iz njezine GALERIJE (Svjetlost, Sarajevo, 1971).

... a sve gornje, sve rečeno naprijed što i uvodi i odvodi od onog što se još uvijek ne umije izreč, samo ne bi li makar nakratko odgodila viđenje jednog tužnog portreta iz moje vlastite galerije. Iz koje zbirke sjećanja sličnijih fantaziji nego javi, iznebuha, nekim čudom preživjevši sva granatiranja i ratna pljačkanja, iskrсну jutros po sabahu iz mog radnog stola, iz hrpe spašenog papira, jedan list. Istrgnut iz školske teke sa linijama. A na njemu, rukom Pjesnikinje napisana pjesma NEIZVJESNOST, "za neokajani grijeh sa pjesmom", Meliki Paja, 18. listopada 1962.

Zar je, i kad je, to vrijeme ikad i bilo?!

Nisam sasna sigurna, rekoh, u sva datiranja iz donje priče, ali sam sigurna u njezinu istinitost. Ne znam da li mi je Paja poklonila svoju pjesmu godinu prije "neokajanog grijeha" prema meni, ili godinu kasnije, nakon što ga je počinila. Znam da je on bio početak, ili bar prvi do njeg, moje sveživotne patnje. Mog usuda! Zbog onih kojima je lakše mrzit i prezret objekt svog prijestupa, nego se iskupit traženjem oprosta, ili bar nemuštim kajanjem. Za poeziju, rekoh naprijed, tačan datum i nije važan. Jer poezija se zbiva u ne/Vremenu. Sve se u njoj već davno dogodilo.

Ukratko: sedmi smo razred, to jest, po "novom računanju" komunistički reformiranog buržoaskog školstva, treći, nikad preželjene Klasične gimnazije. Na samom početku godine Mubera mi poklanja svoju pjesmu. Rukom napisanu. S posvetom. Ne znam je li to sudbina, ili je i sama već znala šta će se na kraju te iste godine zbiti, kao da je predosjetila, ili već pripremila, svoju nepravdu prema meni, spomenula je, i zapečatila, u svojoj pjesmi o neokajanom grijehu. Rekoh, Poezija ne umije pjevat po datumima...

Mislim (varaju li me sjećanja?!), ista je školska godina, drugo polugodište, Mubera je mjesecima u bolnici, i čini se kako nedostaje samo meni (i možda Cukeru, Bori, i Žuljički). Nastavni zbor šuti ko zaliven. Znam gdje je. Vraća se valjda pred kraj godine, njen blistavi um će položiti sve zaostatke ispita, ali šta se ovo zbiva?! Moja Paja sa svima razgovara osim sa mnom...

(Možda se tad počeo u meni slagat sloj po sloj, pa gdjegod takneš živa rana mojih boli i tuga od..., ili zbog...). Zbog Pajina ponašanja po mom srcu poglela ona tama, onaj gusti sloj jada koji sam osjetila uvedena od nje u mrak i crnilo, u po bijela dana, njenoga doma. I majka u kutu sobe, na postelji, i depresija (za koju riječ sumnjam da smo je tad i poznavali), koja pada ko teška mora sa visokih stropova stana u Gundulićevoj, u kojem moja najintimnija prijateljica iz razreda, u krajnjem siromaštvu, živi samo sa majkom. (I danas, kad prolazim pored te ratne ruševine, utvare Muberine kuće od koje su ostali samo vanjski zidovi, zazebem).